

Alueiden komitean lausunto aiheesta "Uusien huipputeknologiayritysten ekosysteemien luomista edistävät toimenpiteet"

(2014/C 415/02)

Esittelijä Markku Markkula (FI, EPP), Espoon kaupunginvaltuuston jäsen**I POLIITTISET SUOSITUKSET**

ALUEIDEN KOMITEA

Johdanto

Tuoreiden tutkimusten ⁽¹⁾ mukaan internet-talouden odotetaan kasvavan G20-maiden kehittyneillä markkinoilla seuraavien viiden vuoden aikana 8 prosenttia vuodessa. Lisäksi sovellusten kehittämisen parissa työskentelevien määrän ennakoitaan kasvavan Euroopassa vuoden 2013 yhdestä miljoonasta 2,8 miljoonaan vuonna 2018 ⁽²⁾. Tuki- ja markkinointitehtävät tarjosivat vuonna 2013 yhteensä 1,8 miljoonaa työpaikkaa, ja määrä kasvaa 4,8 miljoonaan vuonna 2018. Näiden tietojen perusteella uusiin huipputeknologiayrityksiin on syytä kiinnittää erityistä huomiota, sillä asianmukaisesti hallittuna tästä ilmiöstä voisi tulla Euroopalle todellinen kasvun ja työpaikkojen luomisen veturi. On kuitenkin syytä panna merkille, että vanhalla mantereella yrittäjyyttä ei ole edistetty järjestelmällisesti; tästä eteenpäin ponnisteluja tulee lisätä ja tehostaa huomattavasti. Paikallis- ja alueviranomaiset vastaavat kolmasosasta julkisia menoja ja kahdesta kolmasosasta julkisia investointeja, ja ne ovat näin ollen EU:n tavoitteiden saavuttamisen ja yrittäjyyden edistämisen kannalta ratkaisevassa asemassa.

Perusnäkökohdat

1. Uusien huipputeknologiayritysten ekosysteemejä ei voida suunnitella ja hahmotella etukäteen kuin ehkä osittain. Ekosysteemissä on paljon muuttujia, joita ei voida hallita. **Yksilöitävissä on kuitenkin tekijöitä, jotka helpottavat yrittäjien toimintaa.** Näihin kuuluvat mm. luotonsaantimahdollisuuksien parantaminen, tehokas sääntely ja verotusjärjestelmä sekä yrittäjyyskulttuurin edistäminen ja yritysten riskivalmiuksien parantaminen. Euroopan komissio on korostanut näitä näkökohtia useissa yhteyksissä, erityisesti Yrittäjyys 2020 -toimintasuunnitelmassa ⁽³⁾. Samoin infrastruktuuri, jolla varmistetaan mahdollisuus laajakaistayhteyden käyttöön, on perusedellytys yritystoiminnan edistämiseksi huipputeknologia-alalla.

2. Ei ole siis mahdollista määritellä etukäteen, mihin ekosysteemi muodostuu. Poliittiset päättäjät eivät valitse sitä, mihin uudet yritykset sijoittautuvat, vaan sen tekevät yritykset itse sen perusteella, missä on tarjolla kehitykselle suotuisat olosuhteet.

3. Tällaisten ekosysteemien edistämiseksi tarvitaan toimia julkishallinnolta, poliittisilta päättäjiltä, yritysmaailmalta, tiedeyhteisöltä, opiskelijoilta ja kaikilta muilta toimijoilta, ja niille tulee tarjota tarvittava yhteinen perusta ja kulttuuri. **Koulutuksella on tässä ratkaiseva merkitys, sillä huippuosaaminen ja innovointi tulevat ihmisiltä.**

4. Jotta voidaan minimoida epäonnistumisen ja tyhjäkäynnin riskit, toimia tulee koordinoita valtiotasolla ja voimavarat tulee koota ja keskittää tiettyihin, tarkoin kriteerein valittuihin ekosysteemeihin. Voimavarojen yhdistämistä koskevat pohdinnat tulee tehdä aluetasolla.

5. Sekä valtio- että aluetason aloitteet ovat Euroopassa liian hajanaisia. Tarvitaan yhteinen viitekehys.

Kartoittaminen

Tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavien päätösten teon lähtökohta on, että käytettävissä on selkeät ja kattavat tiedot ilmiöstä, jota halutaan hallita. AK pitää näin ollen tarpeellisina seuraavia seikkoja:

6. Laaditaan arvio tähän mennessä konkreettisesti toteutetuista toimista ottaen huomioon, että useilla eurooppalaisilla alueilla on jo tai ne ovat käynnistämässä toimia uusien huipputeknologiayritysten tukemiseksi. Tämän perusteella voitaisiin koostaa helppo- ja nopeatulokintainen tulostaulu.

⁽¹⁾ BCG, *The \$4.2 Trillion Opportunity – The Internet Economy in the G-20*, maaliskuu 2012.

⁽²⁾ GIGAOM RESEARCH, *Sizing the EU app economy*, helmikuu 2014.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0795:FIN:FI:PDF>

7. Ryhmitellään tiedot ja poimitaan niistä tärkeimmät, jotta voidaan tarkastella analyttisesti alueilla jo toteutettuja toimenpiteitä ja yksilöidä yleisesti käytettyjä toimintatapoja.
8. Muodostetaan tarkoituksenmukainen tietokanta, jonka puitteissa hajautetun hallinnon eri tasot voivat jakaa parhaita käytäntöjä. Tämä tarjoaa myös mahdollisuuden soveltaa vertailuanalysimenetelmiä, jotka ovat erittäin hyödyllisiä etenkin sellaisille alueille, missä sääntely on heikoimmin kehittynyttä.
9. **Otetaan käyttöön toimien tehokkuuden arviointimekanismi**, jonka avulla voidaan tehdä säännöllisiä välitarkastuksia saavutettujen tulosten kartoittamiseksi.
10. Selvitetään tarkasti aluetason merkittävimmät sidosryhmät ja niiden vastuualueet aloittelevien yritysten tukemisessa. Tähän tarkoitukseen tulee käyttää myös muissa eurooppalaisissa hankkeissa käytettävissä olevia ja hyödynnettäviä välineitä, joista mainittakoon *Dynamic Mapping of Web Entrepreneurs and Startups' ecosystem* ja *Cluster Observatory*.

Hallintomenettelyjen yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen

11. Kun otetaan huomioon, että joustavuus on aloitteleviin yrityksiin oleellisesti liittyvä tekijä, hallinnollinen taakka olisi minimoitava. Byrokratia mainitaan yhä edelleen yhtenä suurimpana ratkaisua vaativana ongelmana. AK ehdottaa tähän liittyen seuraavaa:
- 11.1 **Yksinkertaistetaan ja yhtenäistetään alueellisia säännöksiä**, jotta ne eivät lisäisi taakkaa valtiotason säännöksiin nähden.
- 11.2 Tarjotaan verkossa mahdollisimman paljon hyödyllistä tietoa jäsenneyssä muodossa tietosuoja sääntöjä noudattaen.
- 11.3 **Määritetään tarjottavia tietoja koskevat vähimmäisvaatimukset**, jotta tietojen vastaanottajat voivat itse tehdä arviointia ja vertailuja.
- 11.4 Tarjotaan verkossa tietoa kaikista vaadittavista menettelyistä ja minimoidaan niiden päällekkäisyys sekä mahdollistetaan hallintomenettelyjen hoitaminen suoraan verkossa.
- 11.5 Tarjotaan verkossa tiedot sekä paikallisella kielellä että englanniksi.
12. Kohtien 11.1–11.5 toteutuksessa tulee myös hyödyntää jo olemassa olevia välineitä, kuten portaalia http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/

Julkishallinnon henkilöstön kouluttaminen

AK korostaa, että uusien huipputeknologiayritysten ekosysteemien luomista edistävässä kattavassa strategiassa tulee ottaa huomioon seuraavat seikat:

13. Tulee antaa **koulutusta alueellisen ja paikallisen julkishallinnon henkilöstölle**. Niille, joiden tehtävänä on hahmotella talouden tulevaa kehitystä, on annettava mahdollisimman hyvät pohjatiedot, ja heidän tulee olla selvillä innovoinnin viimeisimmästä kehityksestä.
14. Tulee **kehittää paikallis- ja alueviranomaistahojen ja yleensä ihmisten kykyä tehdä suunnitelmia** ja siis kykyä laatia ohjelma, jonka avulla päästään tuloksiin. Myös yrittäjyyskoulutus on tarpeellista.
15. Tulee **luoda tarjottavien palvelujen laadunarviointimekanismeja**, jotta julkishallintoa voidaan kannustaa parhaisiin mahdollisiin suorituksiin.
16. Tulee varmistaa, että valtiohallinnon lisäksi myös alueilla aletaan siirtyä **digitaaliseen ajatteluun**. Tämä lisäisi kansalaisille tarjottavien palvelujen tehokkuutta mutta myös niiden vaikuttavuutta.
17. Tulee lisätä ponnisteluja sen puolesta, että jokaiselle alueelle – ja myös jokaiselle jäsenvaltiolle – palkattaisiin **digitaaliasioista vastaava johtava virkamies (Chief Digital Officer, CDO)**. Tällaisten pysyvien, kokopäiväisessä työsuhteessa olevien henkilöiden palkkaaminen auttaisi varmistamaan, että digitaalisilla uudistuksilla on mahdollisimman laaja ja tehokas vaikutus.
18. Tulee **julkistaa aluetasoa koskevia tietoja tietosuoja sääntöjä noudattaen**. Tällaiset tiedot ovat aloitteleville yrityksille elintärkeitä. Aluetason tietojen julkistaminen lisäisi avoimuutta ja luottamusta sekä innovatiivisten yritysten mahdollisuuksia saada tietoa tarjoutuvista tilaisuuksista.

19. **Kaikkien alueiden tulisi asettaa ainakin muutamia määrällisiä tavoitteita**, kun kyse on älykkäästä kasvusta ja uusien huipputeknologiayritysten ekosysteemien luomisesta, tai vaihtoehtoisesti niiden tulisi määritellä laadullinen lähestymistapa, jonka lähtökohtana on tavoitteiden saavuttamista edistävä "myönteisen muutoksen tie".

20. Poliitikkojen seuranta ja arviointi olisi osoitettava riippumattomista asiantuntijoista koostuvan erityisen teknisen komitean tehtäväksi. Kunkin alueen olisi julkaistava seurantatoimien perusteella **säännöllisin väliajoin (vähintään kerran vuodessa) kertomus asetettujen tavoitteiden toteuttamisesta saavutetusta edistyksestä**. Tässä kertomuksessa tulee tarkastella ennen kaikkea alueen älykkään erikoistumisen strategian RIS3 toteutumista etenkin sen osalta, miten hyvin innovaatioekosysteemin kehitys on edennyt ja miten kasvua ja uusia menestyviä yrityksiä on saatu aikaan. Samalla arvioinnin tehtävänä on edistää aihepiirin toimien eurooppalaista yhteistyötä. Kertomus ei kuitenkaan saa lisätä paikallis- ja aluetoimijoiden hallintotaakkaa.

21. Tulee kehittää ajoissa riittävä alue- ja paikallistason tilastoperusta ja **määritellä alueellisen edistyksen indikaattoreita hyödynnettäväksi saavutettujen tulosten seurannassa**. Tavoitteena on selvittää tulevien politiikkojen suunnan määrittämiseksi, mitkä politiikat ovat olleet tehokkaita ja mitkä eivät.

Yrittäjyyskasvatuksen tukeminen ja innovointiin kannustaminen

Empiirisesti on osoitettu, että menestyminen yrittäjänä korreloi positiivisesti yrittäjien koulutustason kanssa koulutusväylästä riippumatta⁽⁴⁾. Tietojen mukaan eräissä jäsenvaltioissa vain 1 prosentti ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista ilmoitti viisi vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen toimivansa yrittäjänä. Lisäksi on ilmennyt, että työnantajien tarpeiden ja työntekijöiden osaamisen välillä on yhä suurempi kuilu: 26 prosentilla Euroopan työnantajista on rekrytointivaikeuksia, koska osajia on liian vähän⁽⁵⁾. AK korostaakin seuraavien seikkojen merkitystä:

22. Tulee olla olemassa **tietty taho, joka edistää jatkuvasti yrittäjyyskulttuuria**. Tätä tulee edistää kokoamalla kokemuksia tosielämän onnistuneista hankkeista. Nuorille kaikkialla Euroopassa tulee kertoa uuden teknologian nykyisin tarjoamista mahdollisuuksista.

23. Tulee raivata kulttuurisia ja psykologisia esteitä, jotka rajoittavat yrittäjäksi ryhtymistä, ja **kannustaa nuoria toimimaan oma-aloitteisesti**. Tämän vuoksi on otettava käyttöön kattava yrittäjyyskoulutusstrategia, kuten AK on jo painottanut aiheesta "Koulutuksen uudelleenajattelu" antamassaan lausunnossa⁽⁶⁾.

24. **Ihmisiin tulee valaa yrittämisen intoa**. Menestyneille yrittäjille, joiden toiminnalla on todellista vaikutusta ihmisten elämään, olisi annettava kiitosta, ja heidät olisi nostettava malliesimerkeiksi. Tarvitsemme sekä yrittäjyyteen että innovointiin kannustavia toimia.

25. **Yrityshautomosta tulee tehdä opetusohjelmien erottamaton osa, ja koulutuksen ja yritysmaailman välille on luotava yhteyksiä**. Näin opiskelijat saisivat tuntumaa siitä, mitä yrityksen perustaminen ja johtaminen merkitsee. Heidän ei kuitenkaan tarvitsisi luopua opiskelusta, vaan opinnot toimoisivat turvaverkkona, jos yritys menee konkurssiin.

26. **Tulee tukea yhteistyössä yritysmaailman kanssa toteutettavia** startup- ja kasvuyritysten kansainvälisesti suuntautuneita **koulutusohjelmia**, joissa yhdistetään uusin teknologia-, bisnes- ja designkehitys yrittäjälähtöiseen oivaltamiseen. Niistä on alueelle hyötyä ja niistä on kokemusten mukaan saatu erinomaisia tuloksia.

27. Yksi hyvä ja suositeltava kriteeri sen varmistamiseksi, että erilaiset koulutusohjelmat ja ammatillisen kehittymisen ohjelmat vastaavat markkinoiden tarpeisiin, voisi olla **omaa investointia ja/tai kustannusten osittaista kattamista** koskeva kriteeri: yritykset voisivat ja osassa ohjelmia niiden tulisi osittain käyttää omia varojaan osoittaakseen uskovansa aidosti hankkeeseen. Parhaimmillaan nämä ohjelmat saattavat yhteen eri alueilla ja bisnessektoreilla toimivien yritysten henkilöitä, tuovat heidän käyttöönsä uusinta tietoa ja teknologiaa sekä synnyttävät yritysten sekä oppi- ja tutkimuslaitosten kumppanuushankkeita.

⁽⁴⁾ Euroopan komissio, *Effects and impact of entrepreneurship programmes in higher education*, maaliskuu 2012.

⁽⁵⁾ McKinsey Global Institute, *Help wanted: The future of work in advanced economies*, maaliskuu 2012, James Manyika, Susan Lund, Byron Auguste & Sreenivas Ramaswamy.

⁽⁶⁾ CdR 2392/2012.

28. Tällaisiin ohjelmiin liittyviä hyväksymismenettelyjä tulee lisäksi sujuvoittaa.

29. Vaatimus synergioiden luomisesta EU:n erilaisten yrittäjyyttä tukevien hankkeiden välille on tärkeä. Kyseisistä hankkeista mainittakoon erityisesti Horisontti 2020 -puiteohjelma, COSME ja ERI.

Ekosysteemien älykäs erikoistuminen

AK korostaa seuraavia, lausunnossa ”Innovaatiokuilun umpeenkuominen” ⁽⁷⁾ jo esittämiään näkökohtia:

30. EU:n neuvosto on korostanut olennaista roolia, joka älykkäällä erikoistumisella on Eurooppa 2020 -strategian puitteissa. EU:n oppaassa älykkääseen erikoistumiseen tähtäävistä tutkimus- ja innovointistrategioista (RIS3) kyseiset strategiat määritellään integroiduiksi paikkakohtaisiksi taloudelliseksi muutossuunnitelmiksi.

31. Älykkään erikoistumisen foorumille (S3-foorumille) tulee antaa lisää tukea alue- ja paikallistason toimintaan painottaen erityisesti kehityksessä jälkeen jääneitä alueita. Näin ollen tulee erityisesti tukea kullakin alueella prosesseja, joilla yksilöidään suurta arvonlisää tuottavaa toimintaa alueella. Tämä merkitsee parhaiden tilaisuuksien tarjoamista alueen kilpailukyvyyn parantamiseksi ja politiikkakokonaisuutta, jota tarvitaan älykkään erikoistumisen strategioiden laatimiseen.

32. AK painottaa EU:n ja aluetason rahoituksen merkitystä innovaatio- ja tuotantoekosysteemeille, joilla on vahvoja paikallisia, alueellisia tai alueiden rajat ylittäviä ominaispiirteitä.

Muut tarpeelliset toimenpiteet

AK kehottaa painokkaasti jäsenvaltioiden alueita

33. **koordinoimaan ekosysteemin eri osapuolten toimia.** Ekosysteemin eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen ja verkottumisen edistäminen on julkishallinnon pääasiallinen tehtävä.

34. **tekemään enemmän hankintoja pienistä ja keskisuurista huipputeknologiayrityksistä.** Kaikkialla EU:ssa suuret, monikansalliset yhtiöt saavat suurimman osan julkisista hankintasopimuksista. Olisi ryhdyttävä viipymättä soveltamaan pk-yritysten markkinoillepääsyä huomattavasti parantavien uusien julkisia hankintoja koskevien direktiivien ⁽⁸⁾ säännöksiä.

35. edistämään johtavien huipputeknologiayritysten sijoittautumista, jotta voidaan kartuttaa tekniikan alan lahjakkuusvarantoa ja saada aikaan oheisvaikutuksia. Kaikki tämä tulee suunnitella pelkkää paikallistasoa laajemmissa puitteissa.

Bryssel 7. lokakuuta 2014

Alueiden komitean
puheenjohtaja

Michel LEBRUN

⁽⁷⁾ CdR 2414/2012 fin.

⁽⁸⁾ Direktiivi 2014/24/EU, joka korvaa direktiivin 2004/18/EY, sekä direktiivi 2014/25/EU, joka korvaa direktiivin 2004/17/EY.